

شورای سیاست‌گذاری حوزه‌های علمیه خواهران
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران
معاونت پژوهش

عنوان

تحلیل محتوا و روش احتجاجات توحیدی حضرت ابراهیم علیه السلام در قرآن

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین دکتر حامد شیواپور

استاد مشاور:

حجت الاسلام و المسلمین دکتر ساداتی نژاد

نکارنده:

ربابه رضازاده دشتبانی

۱۳۹۶

صور تجلسه دفاعیه پایان نامه سطح سه

مرکز تخصصی کوثر سطح سه

با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف جلسه دفاع از پایان نامه سطح سه سرکار خانم ربابه رضازاده دشتیانی فرزند محمد دارای کد ملی 1262362733 شماره طلبگی 8913110319 با عنوان تحلیل محتوا و روش های احتجاجات توحیدی حضرت ابراهیم علیه السلام در قرآن روز دوشنبه مورخ 1397/1/20 و در ساعت 11:30 در محل مرکز استان قم با حضور اعضای محترم هیأت داوران برگزار شد.

بایان نامه نیازمند اصلاح بوده و امتیاز آن در صورت انجام اصلاحات به شرح زیر است:

عناوین امتیازات	به عدد	به حروف	امتیاز
میانگین امتیازات هیأت داوران از 20	17.75	هفده و هفتاد و پنج صدم	خیلی خوب

امضای هیأت داوران:

عناوین	نام و نام خانوادگی	امضاء	توضیحات
راهنما	حامد شیوا پور		مورد تایید است.
مشاور	سید مهدی ساداتی نژاد	...	
داور	محمد رضا مصطفی پور		جلسه دفاع بر گزار شد
دبیر جلسه	مدیریت استان قم		

اظهار نظر استاد داور پس از رفع اشکالات:

اصلاحات خواسته شده در جلسه دفاع، اعمال گردیده است و به نسبت انجام آنها، امتیاز نهایی محقق به شرح زیر است:

نمره پایان نامه از 20	امتیاز	امضای استاد داور	امضای معاون پژوهش واحد آموزشی
به عدد: 17.75	خیلی خوب		...
به حروف: هفده و هفتاد و پنج صدم			

مهر و امضای
مدیر استان

مهر و امضای
مدیر واحد آموزشی

چکیده

احتجاج از باب افعال به معنای اقامه حجت و دلیل برای اثبات حق است. در قرآن کریم، کلمه «حجت» در همه موارد درباره اثبات حق به کار رفته است. بررسی کاربردهای قرآنی، مفید این نکته است که «حجت» تصدیق‌کننده ادعای حق و «محاچه» در جایی است که مخاصمه و منازعه در کار باشد. اصولاً هر حجتی هدف خاصی را تعقیب می‌کند. اهداف اصلی و کلی احتجاجات در قرآن اثبات ربوبیت خدا، اثبات جهان آخرت و اثبات رسالت پیامبران می‌باشد؛ گرچه ممکن است اهداف جنبی و فرعی نیز وجود داشته باشد.

ابراهیم خلیل دومین پیامبر اولوالعزم از پیامبران الهی است که زندگی و رسالت خویش را در میان قومی آغاز کرد که به رغم آشنایی با علم نجوم، در مسائل اعتقادی در اثر نادانی و ضعف فکری گرفتار انواع شرک شده، با تعصب جاهلی بر آن اصرار می‌ورزیدند. محور احتجاجات حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) اثبات ربوبیت برای خداوند بوده است، نه اثبات ذات وی؛ زیرا اعتقاد به ربوبیت موجودات دیگر از جمله عللی بوده که انسان‌ها را بر پرستش غیر خدا وامی‌داشته است. ابراهیم با ریشه پرستش کواکب مبارزه کرده و از راه افول به نفی ربوبیت آنها پرداخته و در نتیجه شایستگی غیر خدا را بر عبادت باطل دانسته است.

احتجاج اختصاصی به شیوه قولی و اقامه دلیل لفظی در قالب کلمات و جملات ندارد بلکه می‌توان متناسب با موقعیت‌های خاص و به مقتضای آن، گاه با استدلال لفظی و دلیل قولی مطلبی را ثابت کرد و گاه نیز با عمل خاصی حقانیت مسئله‌ای را روشن ساخت. آن حضرت با روش‌های گفتار نرم (قول لین)، همراهی و مدارا با خصم (جدال احسن)، انتقال، طرح سؤال و پرسش، مقایسه، استدلال به کمک محسوسات (تحریک عواطف)، خطاب توأم با تحریک وجدان، جستجو و استدلال منطقی به احتجاج با مشرکان پرداخته است.

واژگان کلیدی: محاجه، احتجاج، مناظره، ابراهیم، توحید، احتجاجات توحیدی، قرآن.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۲	فصل اول کلیات تحقیق
۳	گفتار اول: طرح تحقیق
۳	۱. تبیین موضوع
۵	۲. اهمیت و ضرورت تحقیق
۵	۳. اهداف و فواید تحقیق
۶	۴. پیشینه تحقیق
۷	۵. سؤالات تحقیق
۸	۶. فرضیه تحقیق
۸	۷. پیش فرض های تحقیق
۸	۸. مفاهیم و متغیرها
۸	۹. روش تحقیق
۸	۱۰. سازماندهی تحقیق
۹	۱۱. محدودیت ها، مشکلات و موانع تحقیق
۱۰	گفتار دوم: مفهوم شناسی
۱۰	۱. واژه تحلیل
۱۰	۲. واژه محتوا
۱۱	۳. تحلیل محتوا
۱۱	۴. واژه روش

۵. واژه محاجه..... ۱۱
- ۵-۱. حجت ۱۱
- ۵-۲. رد حجت دیگری ۱۲
- ۵-۳. جدل بدون علم ۱۳
۶. واژه مناظره..... ۱۴
۷. واژه احتجاج..... ۱۵
- فصل دوم: مخاطبان احتجاجات حضرت ابراهیم (علیه السلام) ۱۹
- گفتار اول: احتجاج با بت پرستان..... ۱۹
- مخالفت بت پرستان با حضرت ابراهیم (علیه السلام) ۲۰
- الف: انکار حقیقت..... ۲۱
- ب: مناظره با حضرت ابراهیم (علیه السلام) ۲۲
- گفتار دوم: گفتگو با پرستندگان اجرام آسمانی ۲۹
- ربوبیت ملازم با محبوبیت ۴۷
- نتیجه کلام..... ۵۰
- گفتار سوم: گفتگو با پرستندگان صاحبان قدرت..... ۵۲
- گفتار چهارم: گفتگوی حضرت ابراهیم (علیه السلام) با آزر..... ۵۷
۱. روی گردانی از دعوت..... ۵۸
- ۱-۱. مخالفت آزر با حضرت ابراهیم (علیه السلام)..... ۵۸
- ۱-۱-۱. تهدید به مرگ ۵۹
- ۱-۲-۱. دستور به دور شدن ۵۹
۲. گفتار دور از ادب..... ۶۰
- ۱-۲. واکنش حضرت ابراهیم (علیه السلام) نسبت به آزر..... ۶۰

۳. زمان تبری حضرت ابراهیم (علیه السلام) نسبت به آزر ۶۸
- ۱-۳. زمان تبری از نظر روایات شیعه ۶۸
- ۲-۳. زمان تبری در روایات اهل سنت ۶۹
- فصل سوم: روشهای احتجاجات توحیدی حضرت ابراهیم (علیه السلام) در قرآن ۷۴
- گفتار اول: روش قولی و گفتاری ۷۵
۱. روش گفتار نرم (قول لین) ۷۶
۲. روش همراهی و مدارا با خصم (جدال احسن) ۷۸
۳. روش انتقال ۸۲
۴. روش طرح سؤال و پرسش ۸۴
- ۴-۱. بیداری اذهان خفته ۸۵
- ۴-۱-۱. توجه به بی فایده بودن بتها ۸۶
- ۴-۲. معرفی رب حقیقی و توجه بت پرستان به تقوای الهی ۸۹
۵. روش مقایسه ۹۱
۶. روش استدلال به کمک محسوسات (تحریک عواطف) ۹۳
۷. روش خطاب توأم به عقل و دل و تحریک وجدان: ۹۵
۸. روش جستجو و استدلال منطقی بر وجود پروردگار متعال ۹۶
- گفتار دوم: روش عملی و رفتاری ۱۰۲
- شبهه‌ای در مورد عصمت حضرت ابراهیم (علیه السلام) ۱۰۴
- پاسخ شبهه ۱۰۵
- پاسخ استدلال به آیه ۸۹ سوره صافات ۱۰۶
- دیدگاه علامه طباطبائی ۱۰۷

- ۱۱۱..... پاسخ استدلال به آیه ۶۳ سوره انبیاء.....
- ۱۱۳..... دیدگاه علامه طباطبائی.....
- ۱۱۴..... دیدگاه های مختلف فقها و مفسران.....
- ۱۱۹..... نتیجه گیری.....
- ۱۲۲..... فهرست منابع.....